

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturavdelningen
Örjan Nilsson
010-224 51 67

Beslut
2017-12-05

Diarienummer
511-43473-2015
Dossienummer
1496-2233

Sida
1(12)

Bildande av naturreservatet Offerstenen i Falköpings och Skövde kommuner

Innehåll

Beslut om bildande m.m.

Syftet med naturreservatet

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Beslut om föreskrifter

Ärendets handläggning

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Upplysningar

Ersättningstalan

Kungörelse

Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta

Bilaga 2. Översiktskarta

Bilaga 3. Skötselplan

Bilaga 4. Sakägarförteckning

Bilaga 5 Sändlista

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Offerstenen
NVR ID:	2047521
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Falköping och Skövde
Ungefärlig mittpunkt:	N 646795, E 423121, SWEREF99
Lägesbeskrivning:	10 km sydväst om Skövde, 14 km sydost om Skara, 20 km norr om Falköping
Fastigheter och ägare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Areal (ha):	32,9 ha, varav vatten 0 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Naturgeografisk region:	Falbygden

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Offerstenen.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla naturvärden knutna till en gammal och orörd barrskog
- bevara naturvärden knutna till ett antal våtmarksområden med tillhörande avrinningsdråg och bäckar
- bevara inom området förekommande naturtyper som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd: *Västlig taiga 9010*; och *Öppna svagt välvda mossar, fattiga - intermediära kärr och gungflyn 7140*
- friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i naturreservatet.

Syftet ska tryggas genom att:

- områdets skogar och myrar lämnas till fri utveckling
- områdets hydrologi lämnas opåverkad
- parkeringsplats och informationsskyltar anordnas och underhålls
- den befintliga vandringsleden som går genom naturreservatet (Pilgrimsleden) underhålls.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Naturreservatet Offerstenen gränsar i öster till det befintliga, och betydligt större, naturreservatet Sydbillingens plåtå (1 693 hektar). Strax sydväst om naturreservatet Offerstenen ligger Naturreservatet Sunnersiken. Offerstenen har samma skyddsvärda naturtyper som de båda andra naturreservaten. Därmed kommer bildandet av naturreservatet Offerstenen att stärka naturvärdena i området som helhet.

I naturreservatet Offerstenen finns en gammal barrblandskog med bitvis gott om död ved. Områdets våtmarker och bäckar är orörda och bidrar till områdets vildmarkskaraktär.

Området har även höga värden för det rörliga friluftslivet. En befintlig vandringsled (Pilgrimsleden) går genom den östra delen av naturreservatet.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Avverka träd, röja, gallra, plantera eller utföra skogsbruksåtgärder.
2. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
3. Anordna upplag.
4. Borra, spränga, schakta, tippa och fylla ut med massor.
5. Utföra dikning, dämning, rensning eller annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.
6. Bedriva täkt av något slag, ej heller husbehovstäkt eller täkt av torv för husbehov.
7. Anlägga väg, stig eller parkeringsplats.
8. Anlägga mark- eller luftledning.
9. Uppföra byggnad, torn, mast, antenn eller liknande anläggning.
10. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödselmedel.
11. Kalka.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Underhåll av vandringsleden (Pilgrimsleden) som går genom den östra delen av området (se bilaga 1) genom att buskar och små träd får röjas bort och vindfällan kapas.
3. Sätta upp informationstavlor enligt karta i bilaga 1
4. Rönning buskar och träd inom en zon på 5 meter runt Offerstenen (se bilaga 1).
5. Uppföljning av kvalitetsmål enligt fastställd skötselplan.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Skada döda liggande eller stående träd eller vindfällan eller bryta torra grenar eller kvistar.
2. Inplantera växt- eller djurart.
3. Framföra motordrivet fordon.
4. Sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.

Undantag från föreskrifterna

Föreskrift om förbud att framföra motordrivet fordon enligt ovan, gäller inte

- jakträttsinnehavare vid uttransport av fällt vilt.
- för transporter för skogsbrukets behov beträffande fastigheterna Häggum 3:9, Söakullen 1:3 och Söakullen 1:5, på den drivningsväg som finns i södra delen av fastigheten Häggum 3:9 (se bilaga 1).

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.

Ärendets handläggning

I Strategi för formellt skydd av skogsmark i Västra Götalands län är Billingen redovisad som en s.k. värde-trakt för höga skogliga naturvärden. Barrsumpskog och lövblandad barrskog är två av de utpekade skyddsvärda skogstyper som finns i området.

Länsstyrelsen har, i samråd med Skogsstyrelsen, fört en dialog med berörda markägare vid Offerstenen beträffande de höga naturvärdena i området. Den södra delen av området är sedan 1996 klassat av Skogsstyrelsen som s.k. nyckelbiotop. Övriga delar består också till stor del av skog inte är påverkad av skogsbruksåtgärder under senare tid.

Dialogen med markägarna har lett fram till att Länsstyrelsen/Naturvårdsverket (staten) har tecknat överenskommelser om intrångsersättning alt. avtal om köp eller markbyte med samtliga berörda markägare i området.

Samtliga berörda mark- och sakägare har förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Falköpings, Skövde och Skara kommuner, Skogsstyrelsen och SGU.

LRF Västra Götaland, Mellersta Götalands jordägarförening, Broddetorps Hembygdsförening, Häggums Hembygdsförening, Naturskyddsföreningen Skaraborg, Falbygdens Naturskyddsförening, Skövde Naturskyddsförening, Västergötlands Botaniska Förening, Västergötlands svampklubb, Västergötlands Ornitologiska förening, Friluftsförbundet Falköping, Friluftsförbundet Skövde och Miljösamverkan Östra Skaraborg, har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Berörda ägare till fastigheter i direkt anslutning till naturreservatet (Söakullen 1:6, Söakullen 1:3, Söakullen 1:5 och Lundby-Lycke 1:5) har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Yttranden

Sammanfattningsvis kan sägas att samtliga yttranden som har kommit in är positiva till att naturreservatet bildas.

Leif Bergström (Bolgen 13:1, markägare i naturreservatet, samt även kassör i samfälligheten Bolum ga:4 som förvaltar vägen fram till området), har i ett yttrande meddelat att frågan om andelstal i vägsamfälligheten måste tas upp till diskussion och prövning. Dels för att berört skifte av Bolgen 13:1, och andra berörda skiften av fastigheter i naturreservatet, inte längre kommer att behöva vägen för virkestransporter och liknande. Dessutom kommer besökare till naturreservatet att nyttja vägen för personbilstrafik. Leif Bergström påtar även att det befintliga naturreservatet Sunnersiken omfattas av frågan om nyttjande av vägen.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen delar Leif Bergströms uppfattning om att ansvarsfördelningen och andelstalen i vägen måste tas upp för diskussion och prövning. Länsstyrelsen har inlett arbetet för att lösa frågan i samråd med samfälligheten Bolum ga:4. Under arbetet med att bilda naturreservatet Offerstenen har Naturvårdsverket (staten) förvärvat några skiften i naturreservatet, vilka nu tillhör fastigheten Hornborga 13:11. Sedan tidigare äger Naturvårdsverket (staten) även all mark naturreservatet Sunnersiken (Bolum 1:2). Även i egenskap av fastighetsägare har staten därför ett ansvar för att ha andelstal i den samfälliga vägen. Länsstyrelsen avser att lösa frågan om ansvarsfördelning i vägen i samråd med samfällighetens styrelse, och vid behov ta hjälp av Lantmäteriet för att reglera frågan.

Carl Ekström (ombud för ägare till grannfastigheten Lundby-Lycke 1:5) har per telefon meddelat att fastighetsägaren inte har något att erinra mot att naturreservatet bildas.

Falköpings kommun tillstyrker förslaget till beslut med föreskrifter och avgränsning samt förslag till skötselplan. Kommunen bedömer att förslaget ligger väl i linje med översiktsplanen för Falköpings kommun.

Skövde kommun konstaterar att skyddet av området stämmer väl in i de strategier som finns för formellt skydd av skog. Skövde kommun har inga invändningar mot att naturreservatet bildas eller särskilda kommentarer med anledning av skötselplanen.

Skogsstyrelsen har inget att erinra. Varken mot förslaget till beslut med föreskrifter och avgränsning eller förslaget till skötselplan.

Försvarsmakten har inget att erinra mot att naturreservatet bildas.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) avstår från att yttra sig i ärendet.

Miljösamverkan Östra Skaraborg har inga synpunkter på förslaget till bildande av naturreservatet.

Västergötlands Ornitologiska Förening ställer sig positiva till bildandet av, och skötselplanen för, naturreservatet.

Naturskyddsföreningen Skaraborg, Falbygdens Naturskyddsförening och Skövde Naturskyddsförening meddelar, i ett gemensamt yttrande, att de är mycket positiva till att naturreservatet bildas.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Beskrivning av naturreservatet

Området ligger i södra delen av Billingsens diabasplatå och ansluter till det befintliga naturreservatet Sydbillingens platå. Större delen av området är beläget på diabasplatån men omfattar även en sydsluttning ner mot Söakullsmossen. En knapp halv kilometer i sydvästlig riktning ligger barrskogsreservatet Sunnersiken. Naturreservatet Offerstenen ligger i Falköpings och Skövde kommuner. I den norra delen gränsar naturreservatet till Skara kommun.

Området domineras av barrblandskog och myrmark. I de flesta delar dominerar gran. Här finns skogstyper från fuktiga sumpskogar till torra skogsmarker. Genomgående kännetecknas skogarna av att det är magra marker. Lite rikare skog finns i sydsluttningen med djupare jordar. Här finns också en del diabasblock och diabasen går också i dagen på några ställen. Mycket få skogliga ingrepp kan ses i skogen. Åldern av träden kan uppskattas till maximalt 130 år. Det är sannolikt att skogsbete förekom ännu i början på 1900-talet.

Hallavadsbäcken, som avvattnar delar av myrkomplexen Orrakäcklingen och Säckingen, rinner genom delar av området från norr till söder. Den sydligaste delen av naturreservatet är en registrerad nyckelbiotop.

Sydbillingens platå har höga värden för det rörliga friluftslivet, och naturreservatet Offerstenen förstärker detta. I den östra delen av naturreservatet passerar en vandringsled (Pilgrimsleden) mellan Häggum och Varnhem.

I naturreservat finns inga byggnader eller anläggningar.

I den östra delen av naturreservatet, på gränsen mellan Falköpings och Skövde kommuner, finns ett flyttblock (ca 1 x 1,5 m) som kallas för Offerstenen. Blocket har fått ge namn åt naturreservatet. I en spricka i stenen har en del äldre mynt återfunnits. Offerstenen klassas av Riksantikvarieämbetet som en s.k. "Övrig kulturhistorisk lämning" (RAÄ Häggum 66:1, i Bolums/Häggums socken). Enligt uppgift från Häggums hembygdsförening har det inte gått att få fram uppgifter om på vilket sätt stenen har använts som offersten.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Motivering av beslutet

Naturreservatet hyser höga biologiska bevarandevärden, främst på grund av områdets fina naturskog med gamla träd och bitvis rikligt med död ved. Att området gränsar till det befintliga naturreservatet Sydbillingens platå bidrar också till skyddsvärdet.

Föreskrifterna i naturreservatet är till för att bevara och utveckla skogsmiljöernas och våtmarkernas naturvärden, och de upplevelsevärden som är knutna till dessa.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Området ingår i riksintresse för naturvård (NRO 14098 Sydbillingen). Områdets utpekade naturvärden är knutna till Billingens geovetenskapliga värde samt områdets skogs- och myrkomplex.

Naturreservatet Offerstenen gränsar i öster till det som regeringen klassat som Natura 2000-område, (SE0540047 Sydbillingens platå). Syftet med Natura 2000-området är att bevara och utveckla naturvärden och arter knutna till våtmarker/mossar och västlig taiga.

Kommunfullmäktige i Falköpings kommun fastställde gällande översiktsplan i december 2008. I sin översiktsplan redovisar Falköpings kommun de naturvärden som finns på Sydbillingen. Falköpings kommun arbetar med att ta fram en ny översiktsplan 2017-2030. I gällande översiktsplan, samt i förslaget till ny översiktsplan, finns det inga beskrivningar eller utredningsförslag om ändrad markanvändning för exploatering eller liknande, som berör bildandet av naturreservatet Offerstenen. Förslaget till bildande av naturreservat bedöms därför ligga väl i linje med översiktsplanen för Falköpings kommun.

Kommunfullmäktige i Skövde kommun fastställde gällande översiktsplan i juni 2012. I sin översiktsplan redovisar Skövde kommun de naturvärden som finns på Sydbillingen. I gällande översiktsplan finns det inga beskrivningar eller utredningsförslag om ändrad markanvändning för exploatering eller liknande av området som omfattar bildandet av naturreservatet Offerstenen. Förslaget till bildande av naturreservat bedöms därför även ligga väl i linje med översiktsplanen för Skövde kommun.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Levande skogar*, samt *Ett rikt växt och djurliv*.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående mark- och vattenanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark och vatten samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt, t.ex. följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om Natura 2000, strandskydd, generella biotopskydd, vattenverksamhet och artskydd
- Fridlysningsbestämmelser i artskyddsförordningen
- Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen
- Kulturmiljölagen
- Jaktlagstiftningen

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Förvaltningen ska ske i samverkan med markägarna.

Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i tidningarna Falköpings Tidning, Skaraborgsbygden och Skaraborgs Allehanda SLA.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

I detta ärende har länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat. Naturvårds- handläggare Örjan Nilsson har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit avdelningschef Sven Swedberg, enhetschef Johan Jannert, antikvarie Lisa Ragnarsson, arkitekt Mehdi Vaziri, och länsjurist Anna Roslund.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Lisbeth Schultze

Örjan Nilsson

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

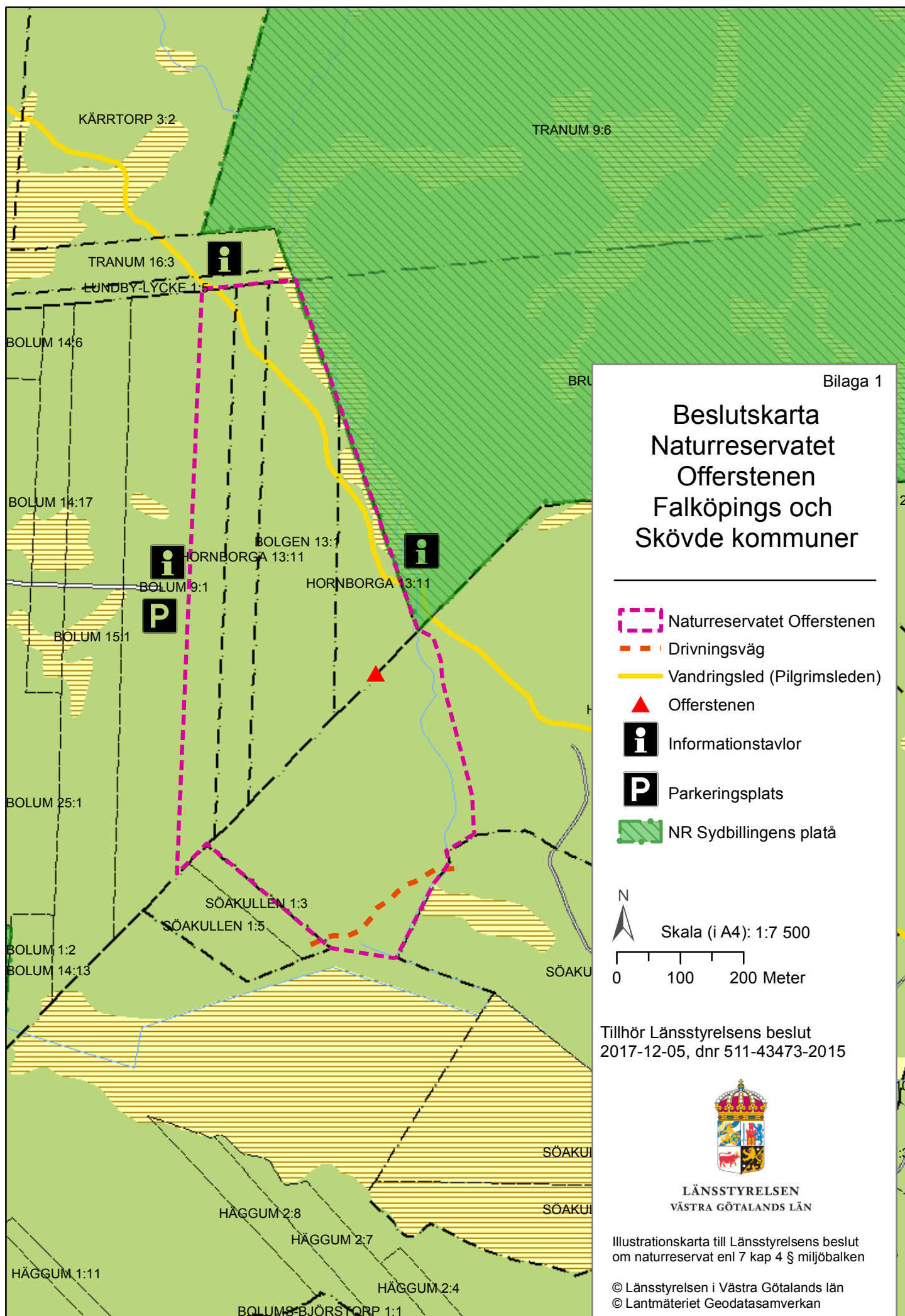
*Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.*

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

*Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Är du osäker på när tiden går ut kan du kontakta Länsstyrelsen.*

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- *ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,*
- *vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt*
- *hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.*

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

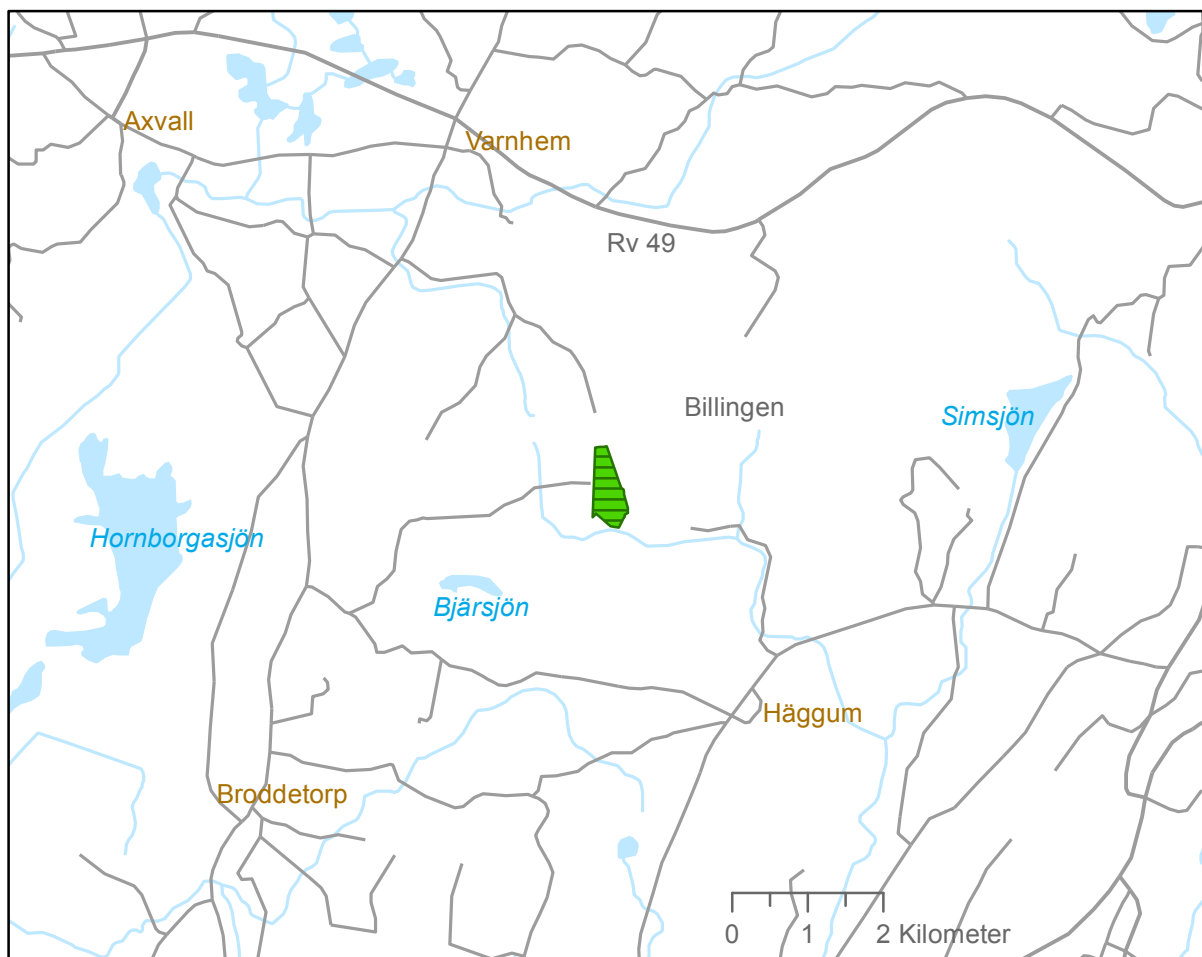
Bilaga 2

Dnr 511-43473-2015

Beslut 2017-12-05

ÖVERSIKTSKARTA

Naturreservatet Offerstenen Falköpings och Skövde kommuner

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan